

Бојана Вукотић
Народна библиотека Србије
bojana.vukotic@nb.rs

UDK 050БИБЛИОЗОНА

ПОНОВО ИЗЛАЗИ БИБЛИОЗОНА

(Часопис за библиотекарство, информатику и културу Народне библиотеке „Стеван Сремац” у Нишу)

Библиозона – часопис за библиотекарство, информатику и културу Народне библиотеке „Стеван Сремац”, Ниш – излази од 2010. године у издању нишке библиотеке. Часопис је у почетку излазио два пута годишње – 2010. и 2011. године изашле су по две свеске часописа, а 2012. само број пет (мада је и у овом броју назначено да излази два пута годишње); часопис није излазио до 2016. године када се појавио број шест (без ознаке периодичитета); у 2019. години објављена је седма свеска са ознаком да ће излазити једном годишње.

У уређивању *Библиозоне* од првог до шестог броја учествују: Александра Аџић (главни и одговорни уредник прва два броја), Емилија Радмилковић (заменик главног и одговорног уредника првог и другог броја, затим главни и одговорни уредник од трећег до шестог броја), Љубиша Николић (технички уредник), Марина Вукашиновић, Владан Цветичанин, Злата Ђинђић Ранђеловић (од првог до трећег броја), Марија Чупић, Мирослав Алексић и Саша Луковић Васиљевић.

Актуелни број – седми по реду – поново уређује Александра Аџић у сарадњи с новим члановима редакције: Славицом Младеновић, Јованом Славковић и Иваном Петковић.

Библиозона је у првих шест бројева имала утврђене рубрике чији су наслови били: „Библиотекарство и информатика”, „Култура” и „Варија”. Већи део часописа објављивао је садржаје са тематиком која се односи на библиотекарство и информатику, док је други део био посвећен садржајима из културе, а трећи део је осмишљен тако да обухвати све теме које не

припадају претходним областима, али за које је уредништво налазило да носе корисне, занимљиве или иновативне податке. У броју 7 радови нису разврставани у посебне рубрике.

Поводом изласка првог броја *Библиозоне* колега Горан Траиловић је приметио: „Видимо да је гласило подстакло стручну промоцију нишких библиотекара и отворило нове путеве њиховог повезивања са библиотечком заједницом, што свакако треба поздравити.”¹ Овај тренд одржао се и у наредним свескама, па су тако библиотекари нишке библиотеке најбројнији међу ауторима (Александра Аџић, Владан Цветичанин, Емилија Радмиловић, Марина Вукашиновић, Марјана Стефановић, Марија Чупић, Мирослав Алексић, Гордана Ивковић, Сузана Станковић, Саша Луковић Васиљевић, Соња Шуковић, Снежана Костић, Драгана Најдановић, Маја Новаковић, Јована Славковић, Драгана Стојковић, Мира Церовић Тасић).

Осим библиотеке домаћина радове у *Библиозони* објављивали су и аутори из Народне библиотеке Србије (Весна Ињац Малбаша, Тамара Бутиган Вучај, Ана Савић, Јасмина Трифунац и Наташа Петровић), Библиотеке Матице српске (Светлана Довниковић и Александар Радовић), Библиотеке града Београда (Владислава Сара Ивковић Марковић, Станка Јовичић, Сања Цвркота, Јасминка Елаковић, Виолета Ђорђевић и Тајјана Перовић), јавних библиотека, у Суботици (Миле Тасић), Вршцу (Весна Златичанин), Зрењанину (Драгана Сабовљев и Владимир Арсенић), Шапцу (Небојша Цвејић и Драгомир Лончар), Ваљеву (Данијела Богојевић), Чачку (Оливера Недељковић), Лесковцу (Александра Самокал Јовановић), Пироту (Надица Костић и Милан Јовановић) и Димитровграду (Елизабета Георгиев).

Аутори из иностраних библиотека били су: Сњежана Ђирковић (OPEC, Research Division, Data Services Department, Vienna, Austria), Donald Russell Bailey (Phillips Memorial Library Providence College, USA), Виктор Владимирович Орлов (Санкт-Петербуршки државни институт уметности, Русија), Мико Ваинио (Библиотеке Ванта, Хелсинки подручје, Финска), Савина Цонева (Регионална библиотека „Априлов-Палаузов”, Габрово, Бугарска), Мартина Јанкова и Магдалина Миланова (Регионална библиотека „П. Р. Славејков”, Велико Трново, Бугарска).

У *Библиозони* су радовима својих запослених представљени и Народни музеј у Нишу (Марина Влаисављевић), Универзитетска библиотека „Никола Тесла” у Нишу (Милена Жикић), као и Универзитет у Новом Саду (Драган Ивановић и Душан Сурла).

¹ Горан Траиловић, „Водич кроз домаћу стручну периодику”, *Панчевачко чийалишиће* год. 9, бр. 17 (2010): 113.

Часопис *Библиозона* у сваком броју доноси прилоге о Народној библиотеци „Стеван Сремац” у Нишу – ови прилози заузимају најзначајније место у часопису, а баве се садржајима који обухватају културну мисију Библиотеке, место Библиотеке у Стратегији културног развоја Града Ниша 2004–2010. године, награде и признања додељена Библиотеци, обнову библиотечког простора, стално стручно усавршавање запослених...

Централна тема којом се часопис бави је библиотекарство: од темељних вредности библиотекарства, библиотечке професије, законских прописа у области књиге и библиотека, преко историјског развоја библиотекарства у Србији, управљања библиотекама, улоге и значаја разних типова библиотека, библиотечких збирки (завичајна одељења, референтне збирке), набавке библиотечке грађе и извора (посебно проблеми јавне набавке), каталожке и библиографске обраде (међународни стандарди, каталози, тезауруси, библиографије), до библиотечких услуга (најчитаније књиге, рад дечјих одељења, читалачка значка, услуге за лица са посебним потребама), културно-уметничких програма, делатности библиотека на промоцији књиге и читања, затим аутоматизације библиотечког пословања (информациони системи у библиотекама, претраживање у НИБИС-у, БИ-БИН – интерна база Универзитетске библиотеке „Никола Тесла” у Нишу), дигитализације у библиотекама, коришћења појединих алата за израду веб-страница библиотека...

Од прилога који се не баве библиотечком делатношћу треба поменути неколико текстова из области књижевности: у броју 3 више прилога је посвећено 50-годишњици доделе Нобелове награде Иви Андрићу, а у броју 4 је на сличан начин представљен нобеловац Рабиндранат Тагоре (добитник Нобелове награде за књижевност 1913. године). Очигледно је у једном периоду намера редакције била да се у часопису представљају добитници Нобелове награде за књижевност.

Актуелни број часописа *Библиозона* је број 7 објављен 2019. године (после трогодишње паузе) поводом јубилеја – 140 година од оснивања Народне библиотеке „Стеван Сремац” у Нишу (1879–2019). Главни и одговорни уредник је Александра Ацић која је уредила прва два броја часописа 2010. године. Редакција је нова и чине је Славица Младеновић, Јована Славковић и Ивана Петковић; лектуру, коректуру и УДК класификацију врши Маја Новаковић, а компјутерску обраду и прелом текстова Александра Ацић.

Часопис се од претходних бројева разликује – како преломом, тако и опремом текстова: сви текстови садрже, поред имена и презимена, афилијацију и е-адресу аутора, УДК бројеве и НИБИС ИД број; већина прилога

има сажетак, кључне речи, референце, литературу, апстракт и кључне речи на енглеском језику. Објављено је и неколико превода са комплетним текстовима на изворном језику – по два рада на енглеском (превод Драгана Љујић) и бугарском језику (превела Елизабета Георгиев); један рад је штампан на руском језику (без превода).

Овај број часописа започиње прилогом Небојше Цвејића (Библиотека шабачка) под насловом: „Свештенство – лучоноша просвећености и културе у Србији”. Аутор износи историјске податке о три великана из 19. века потекла из Шапца, тадашње културне жиже Србије, који су били утемељивачи три библиотеке: проти Јовану Павловићу (оснивачу Читалишта у Шапцу), проти Игњату Васићу (заслужном за организовање библиотеке у Лозници) и владици Јерониму Јовановићу (установитељу Библиотеке у Нишу).

Тамара Бутиган Вучај (Народна библиотека Србије) бави се Националним агрегатором за Европеану у Србији који представља „мали корак ближе Европској унији”. Портал Европеана пружа приступ до преко 58 милиона дигиталних репрезентација уметничких дела, артефаката, књига, филмова и музике из преко 3.500 европских музеја, библиотека, галерија и архива. На овом порталу заступљено је око 68.000 дигиталних објеката из Србије. Да би се повећало присуство културног наслеђа наше земље на овом европском порталу, Народна библиотека Србије је помоћу средстава Делегације Европске уније у Србији покренула нови сервис за све установе културе – Национални агрегатор за Европеану. Србија је једина земља изван Европске уније која је успоставила агрегаторску инфраструктуру за Европеану.

Сњежана Ђирковић (ОПЕС, Research Division, Data Services Department, Vienna, Austria) аутор је прилога под насловом *Захарија Орфелин – ирејмеча српској просветитељства*. Рад говори о Орфелиновом животу и стваралаштву и о његовој просветитељској улози; посебно се бави Орфелиновом библиотеком, једном од првих приватних српских библиотека, која је његова једина лична заоставштина, а чува се у Патријаршијској библиотеци у Београду.

Драгана Сабовљев и Владимир Арсенић (Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин” у Зрењанину) говоре о Песничкој штафети. Ова манифестација за децу у Зрењанину траје више од четрдесет година и, по мишљењу аутора, креира колективни идентитет Градске библиотеке као организатора, локалне заједнице у којој се одвија, као и лични идентитет свих актера који у њој учествују. Аутори тврде да се традиција, која је створена током трајања манифестације, уградила у културно наслеђе, како локално, тако и национално, регионално, па и европско.

Ана Савић (Народна библиотека Србије) у раду „Библиотека Призренске богословије и нишко библиотекарство” пише о значају пресељења Библиотеке Призренске богословије у Ниш када је, услед друштвених и политичких догађаја, морала да прекине свој рад. Захваљујући залагањима ондашњег владике нишког Иринеја, Библиотека Призренске богословије, најбогатија библиотека у Старој Србији до Првог светског рата, успела је да одржи континуитет, да истраје у својој мисији очувања националног и културног идентитета Срба и настави свој развој путем савремене школске библиотеке, као и да употпуни културни миље Ниша.

Аутор следећег прилога је Donald Russell Bailey (Phillips Memorial Library Providence College, USA), а наслов је *Формирање дигиталног знања: библиотека као дигитални издавач са отвореним приступом*. Чланак се бави формирањем дигиталног знања с отвореним приступом. Модели који су представљени широко су примењиви и перспективни за многе високошколске библиотеке широм света. Стварни примери из света који су овде представљени усмерени су на три специфичне друштвене дисциплине: америчку историју, уметност и историју уметности, и латиноамеричку књижевност и уметност.

Прилог на руском језику Виктора Владимировича Орлова (Санкт-Петербургский государственный институт искусств, Россия), *Крайняя история системы обязательной экземпляра документов в странах Европы и в России* (штампан без превода на српски језик) посвећен је историји формирања, развоја и тренутном стању докумената о депозитном систему у Европи и Русији. Посебна пажња посвећена је историји обавезног примерака штампе у царској Русији и СССР-у. Аутор анализира и упоређује неколико значајних радова из историје библиотекарства. Чланак разматра национални библиотечки и информативни фонд Руске Федерације не само као збирку одређених докумената, већ и као метафизичку категорију.

Следећи аутор је Мико Ваинио (Библиотеке Ванта, Хелсинки подручје, Финска), са радом *Мобилна апликација за библиотеке, да ли има сврхе?* Библиотеке у четири општине градског подручја Хелсинкија опслужују 1,3 милиона корисника и на заједничком сајту бележе око десет милиона посета годишње. Скоро једна трећина ових посета долази с мобилних телефона и њихов удео стално расте. Наредни логичан корак био је осмишљавање праве мобилне апликације за ову групу корисника. Аутор износи своја искуства: зашто је предузета ова активност, како је остварена и који су њени резултати.

Рад Савине Цоневе (Регионална библиотека „Априлов-Палаузов”, Габрово, Бугарска), *РБ „Априлов-Палаузов” Габрово – традиционалне и*

иновативне услуге за локалну заједницу бави се највећом јавном библиотеком у округу Габрово која се развила као наследник прве бугарске јавне библиотеке основане у габровској школи 1840. године. Током последње деценије габровска библиотека се убрзано модернизује и нуди иновативне услуге и различите врсте услуга за кориснике. Данас је габровска библиотека савремени информативни центар који својим корисницима нуди приступ светској књижевности и култури, електронским информацијама, могућности самообразовања и друштвеним контактима, место сусрета са књигом и духовном комуникацијом.

Мартина Јанкова и Магдалина Миланова (Регионална библиотека „П. Р. Славејков”, Велико Трново, Бугарска), *G-BOOK! : родни идентитет и деца читаоци и библиотечке збирке* пишу о међународном пројекту у којем је учествовала Регионална библиотека „Петко Р. Славејков” током 2018. године. Пројекат „G-BOOK : Gender Identity and Library Collections” (G-BOOK : родни идентитет и библиотечке збирке) промовише позитивно тумачење полова у књижевности, с акцентом на улоге и обрасце који имају утицај на обликовање укупне перцепције света деце у различитим сферама. Такође, овај пројекат истиче поштовање и разлике, подржава књижевност која је без предрасуда, разнолика, без стереотипа.

Елизабета Георгиев (Народна библиотека „Детко Петров”, Димитровград), у раду *Авантура звана читање : размишљања о деци и читању* размишља о угрожености читања као креативног и корисног ритуала у традиционалном смислу у времену доминације савремених технологија и информација у дигиталном облику. Аутор сматра да се папирна књига налази у великој опасности; с друге стране, не заборавља количину информација које доносе дигитални медији, а које омогућавају да се читање као процес развија. Нека питања на које ауторка овог рада покушава да одговори су: колико породица, школа, библиотека, појединци и институције утичу на читање код најмлађих и у ком ће облику оно опстати у 21. веку, зашто је важно развијати читалачке навике од најраније доби, шта деца читаоци очекују од књиге.

Наташа Петровић (Народна библиотека Србије, Београд) урадила је осврт на књигу *Текст у говор : принципи алтернативних метода читања код особа са инвалидитетом* Драгане Милуновић, у издању Народне библиотеке Србије, Београд, 2017. године. Књига представља прерађен и допуњен текст докторске дисертације и доноси информације о укључивању у друштво особа са инвалидитетом, обезбеђивању адекватне литературе за ову категорију библиотечких корисника, о улози библиотека и државе у том процесу. У књизи је представљено како се читање, образовање,

информисање као основне људске потребе могу остварити у савременом информационом друштву – друштву знања.

У првом броју *Библиозоне* тадашња (а и садашња) главна и одговорна уредница, Александра Ацић, пише: „Сваки почетак носи са собом ишчекивање и стрепњу, али је праћен и великим надама, амбицијама и жељама.”² Часопис *Библиозона* више није на почетку, али повремене дуге паузе које је имао у свом излажењу могу и даље бити узрок ишчекивања и стрепње. Надајмо се да је нова редакција на челу са новом/старом уредницом сачувала велике наде, амбиције и жеље да часопис потраје и да буде још бољи. Биће довољно ако се и нова редакција буде придржавала обећања датог у првом броју: „Да би један овакав подухват успео, потребно је, поред тимског рада, много знања, марљивости, добре воље, истрајности и љубави и професионалне одговорности.”³

И на крају, надамо се да и даље важи обећање дато у уводнику првог броја: „Отворени смо за сваку корисну сугестију и критику, да би бројеви који следе били бољи и садржајнији, а часопис тиме усавршио и искристалисао своју физиономију.”⁴ У том смислу је и урађен овај приказ – у нади да ће се часопис који је већ „искристалисао своју физиономију” и даље усавршавати и бити још бољи и садржајнији.

Читаоцима препоручујемо нови број *Библиозоне* који се, као и сви претходни бројеви, осим у штампаном облику, може читати и у .pdf формату на електронској адреси <http://www.nbss.rs/Библиозона/>.

² Александра Ацић, „Реч уредника“, *Библиозона* год. 1, бр. 1 (2010): 2.

³ Ацић, „Реч уредника“, *Библиозона* год. 1, бр. 1 (2010): 2.

⁴ Ацић, „Реч уредника“, *Библиозона* год. 1, бр. 1 (2010): 2.